

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.43>

УДК 661.65

Р. В. Губарєв,

к. е. н., керівник відділу закупівель, ТОВ «МЕДИКАЛ АДВАНСТ»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9449-29899>

ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛОГІСТИЧНОГО МЕХАНІЗМУ В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ТОВАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

R. Gubarev,

PhD in Economics,

Head of the Procurement Department, «MEDICAL ADVANCE» LLC

CHARACTERISTICS OF THE LOGISTICS MECHANISM IN THE CONTEXT OF IMPROVING THE COMPANY'S COMMODITY SUPPLY SYSTEM

У статті визначено базові положення товарного забезпечення, згідно яких формується основний склад елементів логістичного механізму підприємства. Узагальнено низку завдань логістичного управління, вирішення яких визначає вектори удосконалення товарного забезпечення підприємства. Наголошено на важливості обґрунтування потреби у товарному забезпеченні як цільового орієнтира реалізації логістичного механізму на підприємстві. Визначено низку заходів удосконалення товарного забезпечення як критеріїв розвитку логістичного механізму підприємства. Узагальнено основні завдання системи логістичного управління товарними запасами на підприємстві. Розглянуто процедури управління товарними запасами та зроблено висновок про їх критичну важливість для забезпечення функціонування і розвитку підприємства. Наголошено, що логістичний механізм представляє собою набір елементів, які

постійно змінюються і удосконалення системи товарного забезпечення стає каталізатором таких процесів.

The article defines the basic provisions of commodity supply, according to which the main composition of the elements of the logistics mechanism of the enterprise is formed. A number of logistics management tasks are summarized, the solution of which determines the vectors of improving the company's product supply. The importance of substantiating the need for commodity supply as a target guide for the implementation of the logistics mechanism at the enterprise is emphasized. It was accepted to simplify the process of commodity provision with the help of a system of organizational, economic and technical measures, through which the elements of the logistics mechanism are interconnected. A number of measures to improve the supply of goods have been determined as criteria for the development of the logistics mechanism of the enterprise. The main tasks of the logistics management system of commodity stocks at the enterprise are summarized. Solving the formulated tasks allows you to determine the main stages of the company's logistics. Inventory management procedures were considered and a conclusion was drawn about their critical importance for ensuring the functioning and development of the enterprise. In order to implement an effective inventory management policy, one should not be limited to traditional systems, it is necessary to consider this issue in relation to the entire logistics chain, taking into account various functional areas of logistics. It was concluded that the creation of an integrated system of commodity supply management helps in solving the issue of establishing progressive management by considering the static and dynamic state of the enterprise. It is emphasized that the logistics mechanism is a set of elements that are constantly changing, and the improvement of the commodity supply system becomes a catalyst for such processes. Establishing commodity supply is a complex logistical task, because it requires taking into account a number of organizational operations related to the formation of logistical ties with manufacturers, their further expansion with suppliers, and the distribution of goods at the enterprise.

Ключові слова: *логістичний механізм, товарне забезпечення, логістичне управління, товарні запаси, підприємство*

Keywords: *logistics mechanism, commodity supply, logistics management, commodity stocks, enterprise*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Підприємства постійно перебувають в стані ресурсного забезпечення і міра залежності зростає, коли доступ до ресурсів є обмеженим, їх вартість висока чи потребується застосовувати окремі підходи до налагодження ефективного їх використання. Розглядаючи поняття «товарного забезпечення» прослідковується така ж характеристика, адже, по-перше, для продажу товарів потрібно налагодити стабільні логістичні відносини з виробниками, по-друге, збільшення обсягів продаж передбачає необхідність володіти достатнім власним фінансовим потенціалом, щоб накопичувати товарні запаси, по-третє, стиль управління підприємницькою діяльністю можна вважати адаптованим до ринкових викликів, якщо менеджмент спрямований на використання новітнього управлінського інструментарію. Також і техніко-технологічна залежність має виражені ознаки, принаймні виходячи із теперішньої динаміки потреб і запитів населення. Існуючи і інші сфери діяльності підприємства, коли ефективність функціонування та розвитку вимагає застосування широкого інструментарію. За таких обставин необхідно акцентувати увагу на сформованості логістичного механізму, який передбачає не лише налагодження переміщення товарів від виробника та споживача, і тут пріоритетне місце займає товарне забезпечення, а й вирішення низки важливих і одночасно складних завдань для досягнення стабільного розвитку підприємства. Саме товарне забезпечення займає пріоритетне місце у системі логістичного управління, адже визначає цільові орієнтири функціонування підприємства – збільшення обсягів реалізації продукції на ринку, забезпечення потреб і запитів споживачів та отримання від цього економічної вигоди, що дозволяє продовжувати і в подальшому успішно повторювати такі процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження логістичного механізму підприємства передбачає ідентифікацію численних характеристик системи управління його діяльністю. Тут варто відмітити наукові погляди стосовно товарного забезпечення підприємства, у яких увага надається визначенню функціональних особливостей логістичного механізму. Йдеться про

праці таких науковців як В. Апопій [1], Т. Васильців, Р. Лупак, Т. Городня [2, с. 52–57], Д. Дячков, І. Потапюк [3, с. 46–51], Н. Кузьминчук, Т. Куценко, О. Терованесова [4, с. 149–158], Л. Курбацька, І. Кадирус, О. Савенко, К. Нечипоренко [5, с. 60–66], С. Очеретенко, В. Кудріна [6, с. 72–75], С. Соколовський, М. Науменко [7, с. 236–245], В. Судін [8, с. 83–86], Є. Тимченко, М. Охрій, О. Окселенко, Л. Курбацька [9, с. 88–97], О. Трифонова, О. Кравець [10, с. 217–227], О. Череп, А. Коцеруба [11, с. 320–323], Р. Лупак, М. Куницька-Ляш, Ю. Березівський, Н. Наконечна, Л. Іванова, Т. Васильців [12, с. 1785–1798].

Примітно, що ринкові виклики формують нові завдання перед менеджментом підприємств, а особливо стосовно налагодження процесів товарного забезпечення. А це визначає вектори удосконалення логістичного механізму і відповідно подальшого розвитку наукових припущень стосовно покращення товарного забезпечення підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є надання характеристик логістичного механізму в контексті удосконалення системи товарного забезпечення підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що товарне забезпечення діяльності підприємства здійснюється у відповідній формі на основі розробки положень нарощування ресурсного потенціалу, які сприяють розв'язанню таких завдань, як (1) визначення майбутніх потреб підприємства у всіх необхідних видах товарних ресурсів, (2) розрахунок допустимих лімітів ресурсів і формування прогресивних норм споживання різних видів ресурсів, (3) визначення «стратегічних зон товарного забезпечення», можливостей їх використання шляхом балансування кількості і складу, визначення динаміки використання запасів і термінів поставок, (4) розроблення заходів щодо раціонального транспортування, зберігання та використання товарів, (5) використання підходу з погляду логістики для впровадження системи операцій із забезпечення збереження товарів.

В умовах ринкових викликів процес забезпечення підприємства товарами в основному приймає форму закупівель. Для постачальників – це етап завершення

процесу регенерації, а для споживачів – етап перетворення фінансових ресурсів, грошового капіталу в один з елементів торгово-технологічного процесу.

Відомо, що діяльність підприємства спрямована на вивчення ситуації на ринку, з метою забезпечення економічних процесів з мінімальними втратами. На основі сформованого набору управлінських рішень, менеджер підприємства визначає кількість, якість, структуру, ціну, терміни поставки і постачальників певних видів ресурсів, виходячи з ринкових можливостей, потреб споживачів і вимог наявних на підприємстві економічних процесів, з якими буде ознайомлений.

Варто відмітити, що товарне забезпечення суттєво залежить від ситуації на ринках. В даний час спостерігається інтенсивна пропозиція різноманітних товарів, в результаті чого основна увага приділяється вибору найбільш привабливого ринку, що характеризується широким спектром варіантів співвідношення ціни і якості, поєднанням взаємодоповнюючих товарів і т. д. Слід також враховувати, що основною метою логістичного механізму є забезпечення підприємства товарними ресурсами і т. д. з урахуванням всіх вимог продуктової та функціональної стратегії.

В умовах зростаючої незалежності підприємство саме несе відповідальність за правильну розробку необхідного переліку, кількості, якості та окремих функціональних підсистем ресурсів, необхідних для швидкого переходу до продажу нових видів товарів. Відповідно до цього підприємство визначає свої поточні та майбутні потреби в ресурсах та вживає необхідних заходів для їх забезпечення. Таким чином основою для аналітичних розрахунків потреб у товарному забезпеченні варто розглядати (1) вектори реалізації продуктових стратегій, де планується, що тип і кількість товарів, необхідних для продажу, будуть визначені таким чином, щоб заповнити «стратегічний пробіл», (2) інструментарій для досягнення функціональних завдань, в якому визначається обсяг потреб в ресурсах для створення, підтримки, розвитку або скорочення діяльності окремих функціональних підсистем підприємства, (3) формування необхідного рівня резервів для забезпечення безперебійної роботи підприємства,

(4) результати прогнозування та аналізування тенденцій створення і впровадження досліджень, відносно нових напрямів ресурсного забезпечення, (5) з урахуванням методологічних аспектів обґрунтування раціонального використання товарних ресурсів, зміни їх асортиментної структури. а

Важливість і вплив надання товарів на ефективність реалізації логістичного механізму підприємства визначається тією роллю, яку відіграє той чи інший товар у досягненні цілей і розширенні можливостей. Саме так можна охарактеризувати доступність товару в силу його унікальності і складності доставки. У свою чергу, оцінюється рівень складності, оскільки компанія може вплинути на постачальника.

Процес надання товарів прийнято спрощувати за допомогою системи організаційних, економічних і технічних заходів, в яких елементи логістичного механізму взаємопов'язані. Тут логістичний механізм виступає базовим майданчиком налагодження системи управління товарним забезпеченням підприємства і це підтверджується значною кількістю його елементів – інструментами, методами, засобами, принципами та іншим.

Все частіше підтверджується теза, що за сучасних умов господарювання забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку підприємств вимагає створення якісно нової системи управління товарними запасами. Адже основне виробництво в будь-якій галузі економіки – це завжди доступний запас товарно-матеріальних цінностей необхідного розміру, який переносить свою вартість на собівартість продукції, що випускається і впливає на результат діяльності підприємства.

Безперечно, складним управлінським завданням товарного забезпечення підприємства є формування товарних запасів. Дійсно, якщо поставка здійснюється синхронно за всіма складовими, то кількість ресурсів, які підприємство отримує щодня, відповідає відповідній програмі продажів товарів. Таким чином формуються усі необхідні передумови для успішного удосконалення логістичного механізму підприємства.

Варто відмітити, що товарно-матеріальні запаси пов'язані не тільки з потоком надходжень товарів на підприємство, а й є амортизатором між системами постачання, виробництва, просування, розподілу і продажу. Тому в системі управління підприємством також підкреслюється функція створення складів з облаштування та використання складських приміщень, системи зберігання сировини, напівфабрикатів, внутрішніх перевезень, контролю якості матеріалів

Запаси, як компонент і форма існування потоку, являють собою статичний стан накопичення матеріальних ресурсів, а їх переміщення з однієї ланки логістичного ланцюжка в іншу, як відомо, є динамічним станом підприємства. Завданням логістики в більшості випадків є управління матеріальними потоками, які знаходяться в статичному стані (з запасами, існуючими по всіх етапах логістичного ланцюжка). Тому ефективність товарного забезпечення залежить від здатності менеджменту підприємства виконувати низку завдань логістичного характеру (рис. 1).

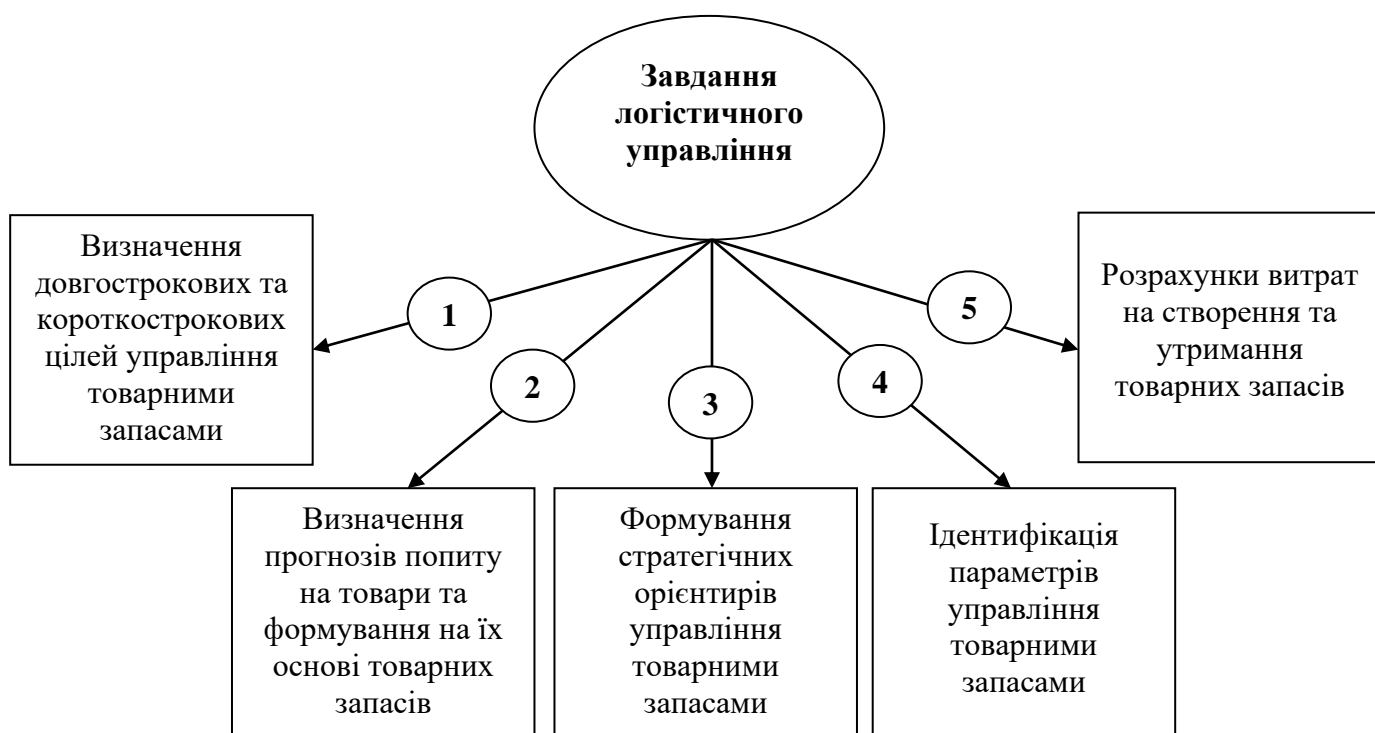

Рис. 1. Основні завдання системи логістичного управління товарними запасами на підприємстві

Про ефективність прийнятих управлінських рішень можна стверджувати в контексті реалізації наступних етапів логістичного просування продукції, а саме

(1) визначення обсягів товарного забезпечення, (2) організація закупівель товарів, (3) налагодження транспортування товарів на підприємство та їх зберігання, (4) налагодження контролю використання запасів, (5) організація зберігання товарних запасів, (6) проведення оцінювання ефективності управління товарним забезпеченням, (7) розроблення заходів для підвищення ефективності логістичного менеджменту товарного забезпечення.

Визначаючи всі переваги цих управлінських систем слід зазначити, що вони описують тільки підсистеми забезпечення функціонування підприємства, а при логістичному підході їх слід розглядати в поєднанні з іншими елементами управління товарними потоками і всією виробничою системою. З одної сторони, важливо домогтися безперервності товарного забезпечення, щоб максимально охопити потреби та запити споживачів, а, також, виникає проблема встановлення вартості товарно-матеріальних запасів, яка мінімізує загальні витрати, пов'язані з їх накопиченням.

Отже, для того, щоб запровадити ефективну політику управління запасами, вона не повинна обмежуватися традиційною системою, а повинна бути пов'язана з усім логістичним ланцюжком з урахуванням різних функціональних областей логістики. Дійсно, управління запасами – це компонент управління логістикою, який управляє запасами на стратегічному та оперативному рівнях, особливо від товарів до розподілу товарів.

Примітно, що управління товарними запасами здебільшого включає (1) визначення операційних цілей управління товарними потоками, (2) планування потреби в товарних запасах, (3) організацію роботи складських працівників, (4) встановлення взаємодії з співробітниками і параметрів їх мотивації, створюючи оптимальні умови праці та відпочинку, а також виплачуючи відповідну заробітну плату і премії, (5) налагодження відносин із постачальниками і споживачами, (6) встановлення контролю за виконанням замовлень та утриманням запасів на підприємстві, (7) просування запасів по логістичному ланцюжку для задоволення потреб споживачів готової продукції при оптимальних логістичних витратах.

Очевидно, що при використанні окремої моделі виникає недосконалість рішення по інвентаризації, а взаємозалежне рішення поставленого завдання може бути досягнуто тільки шляхом створення інтегрованої системи управління товарними запасами на підприємстві, оскільки тільки за допомогою інтегрованої системи і синергетичного підходу до складської логістики стає можливо розв'язати такі завдання.

Створення інтегрованої системи управління товарами допоможе вирішити проблему налагодження прогресивного управління з урахуванням статичного і динамічного стану підприємства. На відміну від традиційних підходів, системний підхід представляє товарне забезпечення як комплекс взаємопов'язаних і часто різних підсистем управління, дозволяючи виявити взаємозв'язки між ними і виявити їх інтегровані внутрішні і зовнішні характеристики. Такий підхід також дозволяє домогтися пропорційності обсягу запасів і забезпечити безперервність таких процесів, ритмічність виробництва, технічне і якісне вдосконалення інструментів і предметів праці, визначення нормування матеріалів, запасів і витрат на їх утримання.

Все це підтверджує, що залежно від місця, ролі, рівня перетворень у товарному забезпеченні, а також з урахуванням суб'єктивних факторів логістичного механізму, можна застосовувати різні підходи до змісту процедур логістики, а саме (1) для кожного виду товарів розробляють окремі управлінські рішення стосовно формування його запасів і способів продажу, (2) процедури постачання та розподілу товарів повинні підлягати постійному моніторингу та контролю, (3) обмін товарів стає ефективним, якщо менеджмент підприємства активно впроваджує сучасні технології та провідні інновації.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Налагодження товарного забезпечення є складним логістичним завданням, адже потребує враховувати низку організаційних операцій із формування логістичних зв'язків з виробниками, подальшим їх розширенням з постачальниками та розподілу товарів на підприємстві. Визначальне значення для підприємства є нарощування товарного забезпечення, що створює важливий резерв для

підтримки його функціонального стану та подальшого прориву. Таким чином, товарне забезпечення є важливим елементом логістичного механізму і його удосконалення визначає його ефективність та функціональне значення для підприємства. Покращення товарного забезпечення підтверджує розвиток логістичного управління, впровадження нового інструментарію у загальному зміцненні підприємства при адаптації до ринкових викликів.

Перспективи подальших досліджень варто пов'язати з визначенням структурно-функціональних особливостей удосконалення логістичного механізму, які враховують характеристики базових процесів забезпечення діяльності підприємства, зокрема і товарного забезпечення.

Література

1. Апопій В. В. Роздрібна торгівля: концентрація, спеціалізація та типізація : монографія. Львів : Новий світ, 2018. 233 с.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Городня Т. А. Економічні аспекти диверсифікації підприємства з використанням інноваційних інвестицій. *Інтелект XXI*. 2017. Вип. 1. С. 52-57.
3. Дячков Д. В., Потапюк І. П. Особливості товарної політики підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 4. С. 46–51.
4. Кузьминчук Н. В., Куценко Т. М., Герованесова О. Ю. Теоретичні підходи до розуміння сутності маркетингової товарної політики підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 66. С. 149–158.
5. Курбацька Л. М., Кадирус І. Г., Савенко О. А., Нечипоренко К. В. Удосконалення логістичних систем для забезпечення принципів стійкого розвитку підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 7–8. С. 60–66.
6. Очеретенко С. В., Кудріна В. Ю. Використання знижок в логістичних системах підприємствах. *Системи управління, навігації та зв'язку*. 2019. Вип. 3. С. 72–75.

7. Соколовський С. А., Науменко М. О. Вдосконалення логістичної системи підприємства: моделювання сценаріїв та оцінка ефективності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 2. С. 236–245.

8. Судін В. Д. Удосконалення логістичної системи підприємства. *Управління розвитком*. 2014. № 8. С. 83–86.

9. Тимченко Є., Охрій М., Окселекко О., Курбацька Л. Товарна політика підприємства, її сутність та особливості впровадження. *European Science*. 2023. № 2. С. 88–97.

10. Трифонова О. В., Кравець О. Ю. Формування оптимальних логістичних систем у процесі стратегічного управління стійким розвитком підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 217–227.

11. Череп О. Г., Коцеруба А. В. Формування системи маркетингової товарної політики. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 1. С. 320–323.

12. Lupak R., Kynytska-Iliash M., Berezivskyi Y., Nakonechna N., Ivanova L., Vasylytsiv T. Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*. 2021. № 7(7). pp. 1785–1798.

References

1. Apopii, V. V. (2018), *Rozdribna torhivlya: kontsentratsiya, spetsializatsiya ta typizatsiya* [Retail trade: concentration, specialization and typification], Novy svit, Lviv, Ukraine.

2. Vasylytsiv, T. H., Lupak, R. L., and Horodnya, T. A. (2017), “Economic aspects of enterprise diversification using innovative investments”, *Intelekt XXI*, vol. 1, pp. 52–57.

3. Dyachkov, D. V., and Potapyuk, I. P. (2020), “Peculiarities of the commodity policy of the enterprise”. *Eastern Europe: Economy, Business and Management*, vol. 4, pp. 46–51.

4. Kuzminchuk, N. V., Kutsenko, T. M., Terovanesova, O. Yu. (2019), “Theoretical approaches to understanding the essence of the company’s marketing product policy”, *Herald of the economy of transport and industry*, vol. 66, pp. 149–158.
5. Kurbatska, L. M., Kadyrus, I. H., Savenko, O. A., and Nechyporenko, K. V. (2021), “Improvement of logistics systems to ensure the principles of sustainable development of the enterprise”, *Ahrosvit*, vol. 7–8, pp. 60–66.
6. Sokolovsky, S. A., and Naumenko, M. O. (2018), “Improvement of the logistics system of the enterprise: modeling of scenarios and evaluation of efficiency”, *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 2, pp. 236–245.
7. Sokolovskyy, S. A., and Naumenko, M. O. (2018), “Improvement of the logistics system of the enterprise: modeling of scenarios and evaluation of efficiency”, *Finansovo-kredytna diyalnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 2, pp. 236–245.
8. Sudin, V. D. (2014), “Improvement of the logistics system of the enterprise”, *Upravlinnya rozvytkom*, vol. 8, pp. 83–86.
9. Tymchenko, E., Okhriy, M., Okselenko, O., and Kurbatska, L. (2023), “Product policy of the enterprise, its essence and peculiarities of implementation”, *European Science*, vol. 2, pp. 88–97.
10. Tryfonova, O. V., and Kravets, O. YU. (2019), “Formation of optimal logistics systems in the process of strategic management of sustainable development of the enterprise”, *Ekonomichnyy prostir*, vol. 142, pp. 217–227.
11. Cherep, O. G., and Kotseruba, A. V. (2021), “Formation of the marketing commodity policy system”, *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, vol. 1, pp. 320–323.
12. Lupak, R., Kuniyska-Iliash, M., Berezivskyi, Y., Nakonechna, N., Ivanova, L. and Vasylytsiv, T. (2021), “Information and analytical support system of enterprise competitiveness management”, *Accounting*, vol. 7(7), pp. 1785–1798.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2024 р.